

Királykuti Anna

SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

ORCID:0009-0004-0019-9619

Intergenerációs jógyakorlat

Kutatás és projekt a Szeged Klebelsberg-telepi generációk összekapcsolására

Absztrakt

Szeged Klebelsberg-telep egy olyan sajátos, lokális kulturális örökséggel és közösséggel rendelkezik, amely figyelemreméltó értéket képvisel napjainkban. Gróf Klebelsberg Kuno munkássága jelentősen meghatározta a telep kialakulását, s ezzel jelenlegi életét is. A telepen élő lakosok, nagyrészt a Baby-boomer generáció tagjai, jelenleg is őrzik a kultuszminiszter iránti tiszteletet és hagyományokat. A telepen megfigyelhető egy generációs szakadék, a Baby-boomer és a Z-generáció tagjai között. Az idősebb generáció számára nehézséget jelent a fiatalok bekapcsolása a közösségi életbe, illetve a múlt értékeinek átadása. Egy kutatás során kiderült, hogy szükség lenne segítségre a generációs kapcsolódás kialakítása érdekében. A generációs probléma megoldására kidolgoztam egy olyan projekttervet, csapatvetélkedő ötletét, amellyel fiatalos, játékos formában lehet a középiskolásokkal megismertetni a helyi örökségek fontosságát. A csapatvetélkedő 2023. október 20-án valósult meg, az említett két generáció részvételével. A vetélkedő szervezése és megvalósítása remek tapasztalatszerzést jelentett számomra, továbbá hasznos mintaként szolgálhat a generációs problémák megoldására.

Kulcsszavak: fiatal és idős generációk, generációs probléma, projektterv, csapatvetélkedő, Szeged Klebelsberg-telep

Abstract

Intergenerational good practice: research and project to connect the generations of the Klebelsberg estate in Szeged

The Klebelsberg settlement in Szeged has a specific, local cultural heritage and community that is of remarkable value today. The work of Count Klebelsberg Kuno significantly determined the development of the settlement, this tradition is still known among the older generation. The inhabitants of the settlement, mostly belonging to the Baby-boomer generation, still maintain their respect and traditions for the Minister of Culture. A generational gap can be observed on the site, between the members of the Baby Boomer and Generation Z. For the older generation, it is difficult to involve young people in community life and to pass on the values of the past. During a research, it became clear that help would be needed in order to establish a generational connection. In order to solve the generational problem, I developed a project plan that can be used to introduce local heritage to high school students in a youthful, playful way in the framework of a team competition. The team competition took place on October 20, 2023, with the participation of the mentioned two generations. The organization and realization of the competition and the learning of the lessons meant a great experience for me, and it can also serve as a useful model for solving generational problems. In my study, I present this project, analyzing the lessons learned.

Keywords: young and old generations, generational problem, project plan, team competition, Szeged Klebelsberg settlement

Bevezetés

Tanulmányom témája egy olyan, középiskolás fiatalokat célzó, játékos csapatvetélkedő bemutatása, amelynek célja a helyi értékek és hagyományok átadása, valamint a különböző generációk összekapcsolása. 2022 őszén Szeged Klebelsberg-telep helytörténetével és közösségi életével kapcsolatban kutatást végeztem, majd TDK dolgozatot készítettem *Klebelsberg-hagyományok Szeged Klebelsberg-telep közösségi életében* címmel. A terepen készített interjúk hatására, a dolgozat megírása során felmerült egy olyan projekt terve, amelynek révén, csapatvetélkedő keretében megismertethetjük a helyi fiatalokkal a telep helytörténetét, valamint Klebelsberg Kuno munkásságát. Mindez tervezetként szerepelt a TDK dolgozatban. 2023 tavaszán, a KAPOCS Kutatócsoport konferenciájára készített előadással már konkretizálódott, előtérbe helyezve egy telepi probléma megoldását is: vagyis a Z-generáció és a baby boomer-generáció közötti szakadék áthidalását. A program a 2023–24. évi ÚNKP pályázat támogatásával valósult meg, s kiválóan megfelelt szakmai gyakorlatnak is. Tanulmányomban tehát az említett telepi kutatást, a szervezés menetét, a program megvalósulását, majd az értékelést kívánom bemutatni, s bízom benne, hogy az olvasó átfogó képet kap erről a generációkat összekapcsoló projektről.

Szeged Klebelsberg-telep és közösségi élete

A TDK-dolgozatomban gróf Klebelsberg Kuno munkásságáról, valamint Szeged Klebelsberg-telep helytörténetéről végeztem kutatást. Azt is megvizsgáltam, hogy a kultúrpolitikus milyen hatással volt a városrész életére, s napjainkban hogyan őrzik a lakosok az iránta érzett tiszteletüket. Azért, hogy jobban megismerjem a helyi hagyományokat és a közösségi életet, fókusz-csoportos és egyéni interjúkat készítettem telepi lakosokkal, amelyek 2022. október 10-12-én valósultak meg. Az interjúk során egy olyan felmerülő problémával találkoztam, amelynek megoldásában – úgy gondoltam, hogy közösségszervező hallgatóként – én is részt vehetek; ezért fogalmazódott meg bennem a korábban említett projektötlet.

Szeged Klebelsberg-telep Szeged város dél-nyugati részén található, egy olyan zárt területen, amelyet a Gyálai holtág és a vasúti töltés határol. A Tisza-holtág melletti Hattyas eredetileg belvizes terület volt, ahol az első lakosok 1900 körül kezdtek építeni tanyasi házakat. A területen a szervezett építkezés az 1920-as évektől kezdődött el a vasutas családok megérkezésével, ugyanis a trianoni békeszerződés után több száz menekült vasutas család érkezett Szegedre a vajdasági Bánát és Erdély területéről. Az új, vasutasok által emelt szegedi városrészt akkoriban „Vasutas-telepként” emlegették az 1920-as évek közepén. A telep 1928-tól kezdve fejlődésnek indult, számos új intézményt hoztak létre, s mindez Klebelsberg munkásságával szorosan egybeköthető (Újvári 2007: 9–14).

A telepi iskola első tanítói a Wéber házaspár volt, akik 1928-ban költöztek a telepre. A Klebelsberg által hirdetett iskolaépítési program a telepre is eljutott, s itt is építettek iskolát és hozzá tartozó tanítói lakást. Az iskola és az első tanítók hozzájárultak ahhoz, hogy a gyerekek örömmel jártak iskolába, s tanítók a szülőkkel is igyekeztek kapcsolatot kialakítani (Wéber 2007: 41–43). Klebelsberg Kuno rendkívül sokat tett Szegedért és a városrész fejlődéséért is, ezért a lakosok az iránta érzett tiszteletük kifejezésekként kérték fel a kultúrpolitikust, hogy vállalja el a telep névadójának szerepét (Wéber 2007: 43–44). 1929. december 8-án alapították a Klebelsberg Kuno-telepi Polgári Kört, amelynek célja a telepi programok megszervezése, a tagok műveltségének bővítése volt (Újvári 2007: 15). Klebelsberg Kuno halála után egy évvel később, a helyi lakosok, a tiszteletüket kifejezve a helyi óvoda falán egy Klebelsberg-emléktáblát avattak fel (Újvári 2007: 17–18).

A Klebelsberg-telepi Polgári Kör a II. világháborúig működhetett, az 1949-ben hatalomra került kommunista rendszer megszüntette a civil önszerveződéseket. Így a városrész az 1950-es évektől a Hattyas-telep nevet kapta, s csak a rendszerváltás után, 1991-ben Hegyi Ferenc kezdeményezésére nyújtottak be kérelmet a telep korábbi nevének visszaállítására. Ezt a szegedi önkormányzat 1992-ben jóváhagyta, s a Polgári Kör Egyesület is újjászerveződött 1999-ben, immár egyesület formájában (Újvári 2016).

A városrészben a korábbi iskolaépület jelenleg közösségi házként működik, Összefogás Háza néven, amely ellátja a helyi közművelődési feladatokat. Mindezt az 1999-ben újjáalakult Szeged Klebelsberg-telepi Polgári Kör működteti 2015 óta. Célja a telepi közösségi élet összetartása és fejlesztése, a helyi hagyományok és a Klebelsberg iránti tisztelet megőrzése. A közösségi házban 2015 óta rendszeresen tartanak különböző eseményeket, klubokat, valamint a telepi lakosoknak szóló rendezvényeket. Az épületben egy állandó kiállítás is található, amely Klebelsberg munkásságát és a telep történetét mutatja be tablók és tárgyi emlékek segítségével (Újvári 2016).

A kutatásom során többször is ellátogattam Klebelsberg-telepre, az Összefogás Házában is jártam néhány alkalommal. Amikor személyesen is megtekintettem a helytörténeti kiállítást, megértettem, hogy miért fontos mindez a lakosok számára: a közösség összetartása és a hagyományok megőrzése miatt. Ugyanis a vasutas-örökség és a Klebelsberg iránti tisztelet, valamint a hozzá fűződő hagyományok generációról generációra szálltak, és még most is igyekeznek mindezt megőrizni és továbbadni. A kiállítás híven visszaadja a lakosok Klebelsberg Kuno és a múlt iránti tiszteletét. Mindez példaértékű lehet számunkra, továbbá az is, hogy a városrészben rendszeres programok, ünnepek és megemlékezések kapcsolódnak a telep névadójához. 2022. október 17-én, egy hagyományos ünnepség keretén belül emlékeztek meg a lakosok gróf Klebelsberg Kuno halálának 90. évfordulójáról; az eseményen Klebelsberg-idézetek felolvasásával én is részt vettem. Ez az ünnepség még inkább megerősített abban, hogy a múlt értékeinek megőrzése és továbbadása rendkívül fontos napjainkban (Királykúti 2022).

Szeged Klebelsberg-telepen napjainkban is aktív közösségi élet zajlik, továbbá a lakosok mindmáig őrzik Klebelsberg Kuno iránti tiszteletüket. Mindezt a telepi lakosokkal készített interjúk is jól bizonyították. Olyan lakosokkal készítettem fókuszcsoporthoz és egyéni interjúkat, akik szorosán fűződnek a telephez, gyermekkori emlékeik vagy felnőttkori eseményeik meghatározói, továbbá aktívan bekapcsolódnak a helyi közösségi életbe. Azért választottam a kutatáshoz ezt a módszert, mert személyes találkozás és beszélgetés során szerettem volna közelebb kerülni a témához, továbbá ezáltal hiteles információkat gyűjthettem. Az interjúk félig strukturált kérdéssora épültek, mely az interjúalanyok telephez való kötődéséről, a helyi közösségről és a Klebelsberg iránti hagyományokról szólt. Mindegyik interjúalanyom aktív közösségi életet él, és részt vesz a helyi hagyományőrző tevékenységekben és a Polgári Kör Egyesület vagy a Harangláb Nyugdíjasklub tevékenységeiben. A legtöbben családjuk, szüleik, nagyszüleik által kötődnek a telephez, és egész életüket ott töltötték. Mindannyian számos olyan kedves emléket és eseményt őriznek emlékezetükben, amelyek a telep fejlődéséhez, hagyományaihoz fűződnek, például 1992-ben a Klebelsberg-emléktábla avatása, a strandfürdő és az ott eltöltött idő, a telepi közösségi események. Jó élmény volt hallgatni, hogy milyen kedvesen emlékeznek vissza azokra a pillanatokra (Királykúti 2022).

Az interjúalanyaim a korábbi és jelenlegi közösségi életre vonatkozóan eltérő válaszokat adtak. A telep kialakulásakor és fejlődése során számos ünnepség és program által kapcsolódtak be a lakosok a közösségbe, továbbá sokkal aktívabbak is voltak. Napjainkban is jelen vannak a színvonalas és rendszeres programok, ugyanakkor problémát jelent a fiatalok közösségi élethez és hagyományörzéshez való hozzáállása. A mostani fiatalabb nemzedék, vagyis a Z-generáció tagjai kevésbé vesznek részt a telep életében, nemigen ismerik Klebelsberg Kuno jelentőségét és a telep történetét. Ennek egyik oka lehet, hogy a telepen már nem működik általános iskola, így a fiatalok teljesen kiszakadtak a helyi életből. Továbbá kevésbé jellemző rájuk a hagyományok iránti érdeklődés és azok tudatos megőrzése. A mostani fiatalok életét sokkal inkább a közösségi eseményekből való kimaradás határozza meg, ezért már kialakult egy bizonyos szakadék az idősebbek és a fiatalabbak között.

A Polgári Kör Egyesület tagjai kiemelkedően végzik a hagyományörzést, és arra törekednek, hogy minél szélesebb körben megszólítsák a lakosokat. Azonban, mivel ők is az idősebb generációhoz tartoznak, nehézséget jelent számukra a fiatalok megszólítása. Elmondásuk szerint ezért segítségre lenne szükség a két generáció összekapcsolásában, a fiatalok közösségi életbe való bekapcsolásában, különböző programok által (Királykúti 2022). Az egyik interjúalanyom, aki a Polgári Kör Egyesület vezetőségi tagja, így nyilatkozott a helyi generációs problémáról:

„Nincs iskola, és nem ismerjük az iskolás gyerekeket, ez a legnagyobb hiány, amikor keresünk szereplőket, akiket be szeretnénk vonni [az egyesületi programokba]. Óvoda van, őket mindig tudjuk kérni, és részt is vállalnak, de az iskolás korosztály kiesett. Nem tudjuk megszólítani, mi már öregek vagyunk, nincs kapcsolatunk gyerekekkel. Úgy érzem, hogy a mi korosztályunk, tehát a nyugdíjas korosztály, az minden területen megszólítottak érzi magát. De a programokat úgy kellene bővíteni, hogy minél több iskolás korút és fiatalat meg tudjunk szólítani.” (Királykuti 2022).

Az interjúból átfogó képet kaptam a városrész közösségi életéről és a jelenlévő problémákról. Egy olyan aktív közösség életébe nyerhettem bepillantást, ahol az idősebbek számára rendkívül fontos a múlt értékeinek megőrzése. Az, hogy a fiatalok megszólítása nehézséget jelent a helyieknek, motivációt adott számomra, hogy én is bekapcsolódjak a probléma megoldásának elősegítésébe.

A projektötlettől a megvalósítás elhatározásáig

Az interjúk készítése során fogalmazódott meg bennem az a kérdés, vajon hogyan lehetne a telep fiatalokat bevonni a közösségi életbe, és megismertetni velük a telep helytörténetét és Klebelsberg munkásságát. Úgy gondoltam, hogy játékos formában lehetőség lenne aktivizálni a fiatalokat, és tudatosítani bennük a lokális értékek fontosságát. Ekkor alapoztunk meg témavezetőmmel egy olyan programtervet, vagyis egy csapatvetélkedő ötletét, amelyet akár a későbbiekben érdemes lenne megvalósítani. A projekt célcsoportja a Z-generáció tagjai, vagyis a telep középiskolás fiatalok, azért, mert elsősorban az ő életükben szeretnénk volna erősíteni a lokális értékek ismeretét és fontosságát. A kutatás során Klebelsberg-telepen is olyan visszajelzéseket kaptunk, hogy ez a program jó lehetőség és segítség lenne a Polgári Kör Egyesület és a Harangláb Nyugdíjasklub számára, a fiatalok megszólításával és a közösségi életbe bevonással kapcsolatban.

2023 áprilisában, a 36. Országos Tudományos Diákköri Konferencián a TDK dolgozatom fontos pilléreként bemutattam a tervezett programot is; a pozitív visszajelzések megerősítettek abban, hogy a projektötlet hasznos és van benne lehetőség¹. 2023 májusában témavezetőmmel, Újvári Edittel az SZTE JGYPK Művelődéstudományi Tanszéken a KAPOCS Kutatócsoport által szervezett *Generációk – egymás közt* című konferencián az alábbi előadással vettünk részt: *Generációk viszonya a lokális értékekhez Szeged Klebelsberg-telepen*. Ebben az előadásban, majd később tanulmányban generációelméleteket elemeztünk, továbbá generációs szempontból vizsgáltuk meg Szeged Klebelsberg-telep közösségét (Újvári, Királykuti 2023). Összességében ezeknek a kutatásoknak a során került előtérbe a telep generációs probléma megoldásának igénye, ezért elhatároztuk, hogy a generációs programot 2023 októberében meg fogjuk valósítani.

A program szervezése

A Közösségszervezés BA szak 4. szemeszterében egyetemi kurzusok keretén belül, témavezetőmmel és hallgató társaim segítségével kezdtük meg a program tervezését és az ötletek gyűjtését. A tervezést nagyban elősegítette, hogy Keczer Gabriella kurzusán (A kulturális és humánfejlesztési projektek menedzsmentje) számos ismeretet szereztünk a projektmenedzsment területén, így a kurzus során mindezeket hasznosíthattuk a projekttel kapcsolatban. Néhány hallgatótársammal ezen a kurzuson készítettünk ütemtervet, feladat lebontási struktúrát, erőforrás- és költségtervet, illetve megterveztük a csapatvetélkedő feladatait is (Keczer 2018). 2023 májusában elnyertük a Szeged Megyei Jogú Város önkormányzati kiírású pályázatát (Kulturális Keret), amelyből később a nyერeményeket finanszíroztuk.

A program aktív szervezése 2023 augusztus végén vette kezdetét, a Klebelsberg-telepi Polgári Kör és a Harangláb Nyugdíjasklub együttműködésével. Ez a törekvés lehetővé tette, hogy a

¹ A dolgozatot a Pécsi Tudományegyetemen megrendezett 36. OTDK 13. szekciójában mutattam be 2023 áprilisában, II. helyezést érve el.

telepi idősebb generáció közelebb kerüljön a fiatalokhoz, illetve azt is, hogy egy közös élményben legyen részük a fiatalokkal. A szervezés egy közös megbeszéléssel kezdődött szeptember elején az egyesület részvételével, ahol egyeztettünk a program részleteiről, illetve arról, hogy miben kérünk segítséget a vetélkedőhöz. A programot a 2023/24. tanévi UNKP pályázat keretén belül szerveztük és valósítottuk meg.

Feladat	1. hónap (szept.)	2. hónap (okt.)	3. hónap (nov.)	4. hónap (dec)	5. hónap (jan)
SWOT-analízis készítése	X				
foratókönyv	X				
egyesületi megbeszélés	X				
diákok toborzása	X				
szervezési feladatok	X				
interjúvázlatok kidolgozása			X		
interjúalanyok keresése		X			
interjúk készítése			X		
interjúk feldolgozása				X	
vetélkedő előkészítése		X			
vetélkedő megvalósítása		X			
a program elemzése			X	X	
előadás a Tanszék Napján				X	
előadás készítése					X
beszámoló készítése					X

1. táblázat: A projekt ütemterve

2023 szeptemberében és októberében valósult meg a tervezett program szervezése és lebonyolítása, a feladat- és ütemterv alapján. Először az esemény plakátját, online jelentkezési felületét és a hozzá kapcsolódó QR kódot készítettük el, valamint megfogalmaztuk a felhívást; a program a „Fiatalok Klebelsberg-telepi csapatvetélkedője” nevet kapta. A vetélkedőn való részvételt előzetes regisztrációhoz kötöttük, továbbá a jelentkezés feltétele az volt, hogy a három fős csapatokban legalább egy csapattag telepi kötődésű legyen. A csapatok toborzásában és az esemény hirdetésében az egyesület tagjainak, illetve a telepen lakó középiskolai tanároknak a segítségét kértük. A vetélkedőre végül a megadott határidőig 4 csapat jelentkezett. Arra a megállapításra jutottam, hogy a fiatalokat nehéz megszólítani, különösen egy olyan programmal kapcsolatban, amely a helyi értékek ismerete és a kultúra köré szerveződik. Ugyanakkor, ha van motivációjuk, akkor nyitottabbak és alaposan felkészülnek; így volt ez a mi esetünkben is. Miután szeptember végén lejárt a jelentkezési határidő, a csapatokkal további részleteket osztottunk meg. E-mailben vettem fel velük a kapcsolatot, ahol egy dokumentumban foglaltam össze a felkészülés menetét és a vetélkedő pontos időpontját. A csapatok kaptak egy előzetes feladatot is: kreatív szelfiket kellett készíteniük telepi és szegedi Klebelsberg-szobrokkal, emlékművekkel. A képeket minden csapat a határidő előtt elküldte, így teljesítették a feladatot, amelyeket a vetélkedő napján a zsűri plusz pontokkal értékelt. Továbbá, a felkészüléshez minden csapattag számára biztosítottunk egy-egy példányt a helytörténeti kiadványból, a szükséges olvasmányok kijelölésével. A szervezés során a Polgári Kör Egyesület és a Harangláb Nyugdíjasklub néhány tagjával folyamatosan együttműködtünk, mindenben számíthattunk rájuk, ha segítségre volt szükségünk. Hasznos volt, hogy őket is bevontuk a szervezésbe, mert ők tudták igazán, hogy a telepi lakosoknak, elsősorban a fiataloknak milyen programra lenne igénye, s mi az, amivel könnyen megszólíthatjuk őket.

A vetélkedő nyereségeit a 2023 májusában elnyert Szeged Megyei Jogú Város önkormányzati kiírású pályázat (Kulturális Keret) összegéből finanszíroztuk. Nagy hangsúlyt fektettünk arra, hogy a csapatok a vetélkedőn motiváltan vegyenek részt. Ezért a plakáton is meghirdettük a vonzó nyereségeket, hogy felhívjuk a középiskolások figyelmét. Az első három helyezett csapatnak, minden csapattag részére különböző értékben Libri és New Yorker ajándékutalványokat vásároltunk. Ezenkívül szponzorációként számos értékes nyereséget kaptunk. Az IH Rendezvényközpont felajánlásából a fődíj egy-egy napijegy a 2024. évi Szegedi Ifjúsági Napokra, a második helyezett számára pedig páros koncert belépőjegyek a saját szervezésű előadásaikra. A Móra Ferenc Múzeum felajánlása által pedig belépőjegyeket oszthattunk ki a harmadik helyezett csapattagoknak a Kínai agyagkatonák kiállításra.

1. kép: A csapatvetélkedő plakátja

A Közösségszervezés BA szakon szerzett elméleti tudásunkat és gyakorlati tapasztalatainkat használtuk fel a program előkészítésére, majd lebonyolítására. 2022 tavaszán az Európa-nap, 2023 tavaszán pedig a Közművelődési Konferencia szervezésével kapcsolatban foglalkoztunk a projekt-módszerrel. A projekt-módszertan lényege, hogy a hallgatók aktívan bekapcsolódnak az alkotó folyamatba, és a szervező csapattagok együttműködjenek, és Közösen oldják meg a feladatokat. A vetélkedő szervezése során én is erre helyeztem a hangsúlyt: az évfolyamtársaim bevonására, az együttműködésre, és a komplex feladatok megoldására (Hortobágyi 2002: 10–14). A projekt során főszervezőként tevékenykedtem, ugyanakkor a szervezésben és lebonyolításban hallgató társaim is aktívan és precíz munkával vettek részt. A vetélkedő állomásaik kidolgozásában, majd a megvalósításban is rendkívül sokat segítettek. A szervezést egy előzetesen jól kidolgozott feladat- és ütemterv segítette. Rendszeresen, hetente egy-két alkalommal tartottunk csapatmegbeszélést is, ahol egyeztettünk a szervezés haladásáról és a következő feladatokról. Az aktuális feladatokat mindenki határidőre elvégezte, így megfelelő ütemben haladtunk a szervezéssel. További feladataink voltak a szervezés során az állomások feladatainak és a pontozás rendszerének kidolgozása, a feladatokhoz szükséges eszközök beszerzése, dokumentumok szerkesztése és kinyomtatása, oklevél és emléklap szerkesztése, kapcsolattartás a csapatokkal és az egyesület tagjaival, valamint forgatókönyv készítése.

Úgy gondolom, a program szervezése során nemcsak a közösségszervező szakmához kapcsolódó elméleti tudásunkat alkalmazhattuk a gyakorlatban is, hanem mélyebb bepillantást nyertünk egy esemény szervezésének részleteibe is. Mindemellett, a szervező csapat tagjait is remekül összekovácsolta, jól megtanultunk együttműködni.

A vetélkedő feladattípusai

A vetélkedő feladatait annak figyelembevételével dolgoztuk ki, hogy a csapatok megismerjék Klebelsberg Kuno munkásságát és a telep helytörténetét. Valamint törekedtünk arra, hogy a feladatokban szerepet kapjon az IKT eszközök használata, kreativitás, a szóbeli és írásbeli kommunikáció. Mivel a mostani középiskolások a „digitális nemzedék” tagjai, fontos számukra a különböző okoseszközök használata. Ezért a hagyományos feladatokba beillesztettem olyan digitális elemeket is, amelyekben ezek a készségeik érvényesülnek. Ezáltal a hagyományos mellett modern technikát igénylő feladatok keretein belül is ismerkedhettek Klebelsberg Kuno munkásságával és Klebelsberg-telep történetével.

A feladattípusokat tekintve, a vetélkedőn voltak elméleti, logikai, gyorsasági, mozgásos és digitális jellegűek. A feladatok a következők voltak: Kahoot, keresztrejtvény, memória, puzzle, szókereső, Élő Könyvtár. A feladatoknak olyan kreatív neveket adtunk, amelyek a telephez kapcsolódnak, illetve részben utalnak a feladat típusára is, például Élő Könyvtár – Mesélő múlt, keresztrejtvény – A telepi múlt nyomában, memória – Emlékszel? stb. Minden feladathoz elkészítettük és kinyomtattuk a feladatlapokat, képeket. A vetélkedő pontozási rendszerét is közösen dolgoztuk ki, továbbá minden feladatot egy hallgatótársam állomásvezetőként segített lebonyolítani. A csapatok hat állomáson összesen 45 pontot szerezhettek, továbbá plusz pontokat kaphattak az előzetesen elküldött, Klebelsberg szobrokkal, domborművekkel készített kreatív szelfikért.

A generációk összekapcsolását elősegítő egyik feladat a Kahoot játék volt, ugyanis, míg a fiatalok jól ismerik a játék menetét, addig az időseknek az újdonságnak számít. „Ezáltal ők is részesülhetnek a közös kvízzjáték élményében, s a fiatalok is láthatják, hogy az idősek is képesek elsajátítani a digitális eszközökkel kapcsolatos új ismereteket.” (Újvári, Királykúti 2023) A játék során a négy csapathoz négy segítő telepi lakos is bekapcsolódott, s közösen válaszoltak a kivetítőn megjelenő kérdésekre. A keresztrejtvény során az Összefogás Házában található, helytörténeti gyűjteményben kiállított tablókön kellett megtalálni az egyes meghatározásokhoz, kérdésekhez tartozó megoldásokat, amelyek Klebelsberghez és a telep történetéhez kapcsolódnak. A memória játékban neves telepi épületek és helyszínek, személyek fotói (például Klebelsberg-emlékmű, a telepi óvoda, a *Hírharang* újság borítója stb.) voltak láthatóak a kártyákon, s a párokat kellett minél gyorsabban megtalálni úgy, hogy a csapatok felváltva szaladtak a kártyákhoz, s mindegyik csapattag két kártyát fordíthatott fel. A puzzle feladatban öt olyan képet kellett kirakni, amelyen szegedi és telepi Klebelsberg-szobrok, domborművek, emlékművek voltak láthatóak. A szókereső játékban minden csapatnak egy feladatlapon kellett a szókereső mezőben a telephez fűződő személyek, hagyományok, jelképek neveit megtalálni, például Páduai Szent Antal (a telep védőszentje), Összefogás Háza, vasutasok, harangláb stb.

A generációk közötti kapcsolat kialakítását segítette elő az Élő Könyvtár. Az Élő Könyvtár módszere Dániából származik, szempontjait 2000-ben dolgozta ki egy dán ifjúsági civil szervezet annak érdekében, hogy aktivizálja a fiatalokat. Elképzelésük szerint egy olyan fizikai teret hoztak létre, amely olyan berendezésű, mint egy valódi könyvtár, a benne lévő „könyvek” pedig olyan emberek, akik önkéntesen átadják történeteiket és válaszolnak az „olvasók” kérdéseire. A módszer kidolgozója úgy vélik, hogy „Az Élő Könyvtár az emberi jogok és az emberi méltóság tiszteletét elősegítő eszköz” (Abergel 2005). A programunk céljait figyelembe véve hasznosnak találtuk ezt a módszert, ezért beépítettük a vetélkedő feladatai közé. Az Élő Könyvtár szereplői a telepi baby boomer-generáció tagjai voltak, az „olvasók” pedig a telepi fiatalok. Olyan helyi időseket választottunk ki a feladatra, akik szorosán kötődnek Klebelsberg-telephez, és szívesen mesélnek gyermekkori emlékeikről, a telephez fűződő viszonyukról. A csapatok még a program elején, nevek húzásával, véletlenszerűen választottak egy „Élő Könyvet”, így minden csapathoz egy telepi lakos került. A fiatalok személyes beszélgetés során ismerték meg az idősebbek történeteit; a fiatalok állították össze a kérdéssort, ugyanis olyan élményekre, tapasztalatokra kérdeztek rá, amelyek őket érdekelték. A vetélkedő végén minden csapat elmesélte a számára legérdekesebb információt, történetet, amit az „Élő Könyv” mesélt nekik. Azt tapasztaltam, hogy a feladat során a fiatalok tényleg beszélgettek az idősebbekkel, kíváncsian, érdeklődve kérdeztek tőlük, és nem zárkóztak el a feladat teljesítésétől. A program értékelésekor pedig többen kiemelték, hogy számukra ez volt a legizgalmasabb és legérdekesebb feladat. Ennek alapján úgy gondolom, hogy az eredeti cél megvalósult, kialakult a kapcsolat a fiatalok és az idősek között.

A vetélkedő napja

A program 2023. október 20-án délután, Szeged Klebelsberg-telepen, a helyi Közösségi Házban valósult meg, négy, háromfős csapat részvételével, valamint a Polgári Kör Egyesület és a Harangláb Nyugdíjasklub együttműködésével. A program kezdete előtt a szervező csapattal időben megérkeztünk a helyszínre, ahol berendeztük a vetélkedő állomásait, kihelyeztük azok tábláit, előkészítettük az eszközöket és a pontozólapokat, kipróbáltuk a szükséges technikai eszközt, kiosztottuk a névkártyáinkat, és még egyszer átbeszéltük a program pontos menetét.

Eközben a Nyugdíjasklub tagjai segítettek a szendvicskészítésben, hoztak süteményeket és teát is főztek. A program kezdete előtt érkeztek meg azok a telep lakosok, akik részt vettek a vetélkedő feladataiban; mindenki kapott egy névkártyát, hogy a fiatalok név szerint tudják szólítani őket. Amikor a csapatok is megérkeztek, őket is fogadtuk, és beinvitáltunk mindenkit a közösségi ház udvarában található faházba, ahová az első állomást helyeztük ki. 16 órakor kezdtük el a programot egy rövid megnyitóval és a program menetének ismertetésével. Ezt követte az első feladat, vagyis a közös Kahoot játék, amely során a csapatok és a hozzájuk tartozó telep segítők együtt válaszoltak a kérdésekre. A játék után minden csapat a menetlevele szerint haladt állomásról állomásra, körforgásban váltották egymást a helyszíneken. A vetélkedő rendkívül jó ütemben haladt, az állomásvezetők pontosan elmondták az utasításokat, figyeltek a csapatokra és az idő betartására is. Főszervezőként a vetélkedő alatt azt felügyeltem, hogy minden rendben haladjon, illetve, ha segítség kellett valahol, én is bekapcsolódtam. Miután minden csapat teljesítette a feladatokat, átkísértük őket a helytörténeti kiállítás termébe, ahol elmesélték egymás előtt az interjú legérdekesebb információit. Ezalatt a zsűri, vagyis szintén telep lakosok, összesítették a pontokat, és megírták az okleveleket a végleges eredmények szerint. Az eredményhirdetésre és a nyeremények átadása is a helytörténeti kiállítás termében került sor. Először a zsűri tagjaitól egy rövid köszöntő és értékelés hangzott el, majd kiosztották az emléklapokat és az okleveleket, a nyereményekkel együtt. A csapatok örömmel fogadták a nyereményeket, majd ezt követően a faházban ünneplésként közösen elfogyasztottuk a szendvicseket és a süteményeket. Legvégül pedig a szervező csapattal elpakoltunk a különböző helyszíneken, mindent visszarendeztünk, úgy ahogy volt, majd köszönetet mondtunk a helyi segítőknek a sok segítségért és felajánlásért, továbbá a lehetőségért, hogy nyitottak voltak a program megvalósítására.

2. kép: A szervező csapat a vetélkedő napján (2023. október 20.)

3. kép: Kahoot játék közben a Közösségi Ház melletti faházban

4. kép: Élő Könyvtár – beszélgetés telepi lakosokkal

5. kép: A csapatok az eredményhirdetés előtt a közösségi ház Klebelsberg termében

6. kép: Az I. helyezett csapat átveszi a fődíjat, a 2024. évi Szegedi Ifjúsági Napokra szóló napijegyeket²

A projekt értékelése

A vetélkedőt követően került sor a program értékelésére és a tanulságok levonására. A csapatok számára készítettem egy online kérdőívet, amelyben a vetélkedővel kapcsolatos néhány kérdésre kellett válaszolniuk, pl. miért jelentkeztek, melyik volt a kedvenc feladatuk, milyen

² A fotókat Tóth Erika Ingrid készítette, a tanulmányban való publikálásukhoz hozzájárult.

változtatásokat javasolnának a szervezőknek stb. A válaszok alapján elsősorban azért jelentkeztek, mert érdekesnek tartották a vetélkedő témáját, és eddig nem sokat tudtak a telep történetéről. A legkedveltebb feladatok pedig a Kahoot és az Élő Könyvtár voltak, utóbbi azért, mert sok érdekes történetet hallottak a telepi lakosoktól, és jó élmény volt velük közvetlenül beszélgetni. A legtöbben azt javasolták, hogy a feladatok nehézségén, illetve a pontozási rendszeren kellene változtatni.

A programot követően, 2023 novemberében a Polgári Kör Egyesület és a Harangláb Nyugdíjasklub egy-egy tagjával készítettem fókuszcsoporthoz interjút. Elmondásuk szerint nagy segítség és jó lehetőség volt számukra a program megvalósítása, továbbá élvezték az előkészületeket és a vetélkedő napját is. Véleményük szerint a programmal sikerült a telepi fiatalokat közelebb hozni a helyi értékekhez és szokásokhoz, valamint egy közös élményben vettek részt a fiatalokkal. Úgy érezték ők is, hogy a fiatalok élvezték a vetélkedőt, izgalmas volt számukra, s örültek a nyereményeknek is. Az interjú során tőlük is kaptam változtatási javaslatokat, szintén a pontozási rendszerrel kapcsolatban, s ezekből sikerült a tanulságokat levonni. A visszajelzések alapján elégedett voltam, hogy összességében sikeres volt a szervezés és a program.

Összegzés

A kutatás során megismertem Szeged Klebelsberg-telep helytörténetét és hagyományait, s ezzel párhuzamosan egy rendkívül értékes, a múlt örökségét őrző közösség életébe nyerhettem bepillantást. Napjainkban példaértékűnek számít az a tevékenység, ahogy a telepen igyekeznek megőrizni a lokális értékeket, továbbá, ahogyan a lakosok egy közösségbe szerveződnek. Bár a városrészben leginkább az idősebb generáció tagjai vesznek részt a közösségi életben, ők annál inkább összetartóak, és fontos számukra a helytörténeti örökség és a hagyományőrzés. Az interjú elkészítése során olyan emberekkel beszélgettem, akik nagy lelkesedéssel és teljes odaadással végzik a hagyományőrző tevékenységet, valamint örömmel vesznek részt a közösségi eseményeken. Továbbá rávilágítottak egy olyan telepi generációs problémára, amelynek megoldásában egy közösség-szervező szakember is közreműködhet. Mindez maradandó élményt jelent számomra, s már ebből is sokat tanultam.

A csapatvetélkedő megvalósításához rendkívül sok motivációt adott a telepi lakosok által többször is említett probléma megoldása: vagyis a baby boomer és a Z-generáció közötti szakadék áthidalása. Mivel már az interjú kutatás során kiderült, hogy igény lenne segítségre, a két generáció összekapcsolására, így jó ötletnek tartottuk ezt a fiatalos programot, bevonva az idősebbeket is, amellyel egy közös élményben lehet részük. A helyi telepi fiatalokat célzó csapatvetélkedő jó lehetőség volt a fiatalok megszólítására, Klebelsberg munkásságának és Klebelsberg-telep helytörténetének megismertetésére. Ahogyan a kutatás elején megállapítottam, valóban nehéz megszólítani a fiatalokat egy részben kultúra köré szerveződő programmal kapcsolatban, ugyanakkor, ha motiváljuk őket, sokkal lelkesebbek és nyitottabbak.

A program során megvalósult az eredeti cél, vagyis a baby boomer és a Z-generáció tagjainak összekapcsolása. Már a szervezés során sikerült együttműködni az idősebb telepi lakosokkal, akik igyekeztek mindenben segíteni. A Polgári Kör Egyesület és a Harangláb Nyugdíjasklub tagjai különböző feladatokat vállaltak a szervezés során, mindig érdeklődtek, hogy mire van szükségünk, s emellett számos ötletet is adtak azzal kapcsolatban, hogy szerintük mire lenne igényük a telepi fiataloknak. Motivációjuk és lelkesedésük ezáltal kellő lendületet adott a szervező csapatnak is. A vetélkedő napjára is rendkívül sok felajánlást és támogatást kaptunk, amely nagyban elősegítette a program lebonyolítását.

A csapatvetélkedő feladatai közül, a Kahoot játék és az Élő Könyvtár kiemelkedő volt azért, mert valóban összehozta a két generációt. Már a Kahoot játék során is beszélgettek a fiatalok a hozzájuk csatlakozó segítővel, nem kellett sok idő, hogy megtalálják a közös hangot. Az Élő Könyvtár módszere pedig nagyban elősegítette, hogy a fiatalok még közvetlenebbül forduljanak az idősebb telepi lakosokhoz. A fiatalok bátran és érdeklődve kérdeztek, s olykor együtt nevetettek az idősekkel, tehát valóban jól érezték magukat.

A program szervezése és lebonyolítása szakmai szempontból is jó lehetőség volt számomra. Már a helytörténeti és interjú kutatás során számos új ismerettel és elméleti módszerrel talál-

koztam. A szervezés során pedig, az eddig szerzett tudásomat a gyakorlatban is alkalmazhatam. Úgy gondolom, közösségszervező hallgatóként, majd leendő szakemberként hasznos tapasztalatokat szerezhettem, új emberi kapcsolatokat kötöttem, s mindezeket a későbbiekben biztosan hasznosítani tudom.

Irodalom

- Abergel, R., Rothmund, A., Gavan, T., Wootsch, P. (2005, szerk.). *Nézz a borító mögé! Útmutató az Élő Könyvtár szervezői számára*. Európai Ifjúsági Központ. <https://rm.coe.int/living-library-guide-hu-2005/16808do173> Utolsó letöltés: 2024. 02. 20.
- Hortobágyi K. (2002). *Projektmenedzsment kulturális és oktatási szakemberek részére*. Szeged: Szegedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó.
- Királykúti A. (2022). *Klebelsberg-hagyományok Szeged Klebelsberg-telep történetében*. TDK dolgozat, kézirat.
- Újvári E. (2007, szerk.). *Szeged-Klebelsberg-telep története*. Szeged: Klebelsberg-telepi Polgári Kör Egyesület.
- Újvári E. (2016). Kulturális és közösségi élet – egyesületi szervezésben. A Klebelsberg-telepi Polgári Kör Közhasznú Egyesület közösségszervező munkája. *Kulturális Szemle*, 6. évf. 2. sz.
- Újvári E., Királykúti A. (2023). Generációk viszonya a lokális értékekhez Szeged Klebelsberg-telepen. *Közösségi Kapcsolódások – tanulmányok kultúráról és oktatásról*, 3(1), 124–132.
- Wéber M. (2007): Új honfoglalás. In: Újvári E. (szerk.). *Szeged-Klebelsberg-telep története*. Szeged: Klebelsberg-telepi Polgári Kör Közhasznú Egyesület, 37–53.